

SASTAMALA

Nokkakyläntie 207

vesihuoltoliittymän kaivamisen

arkeologinen valvonta

2021

Katja Hippeläinen
Juuso Koskinen
Timo Jussila

Tilaaaja: Illon vesihuolto-osuuskunta

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Valvonta.....	4
Lähteet	6
Kuvia	6

Kansikuva: Kaivuutyö aloitettiin Torranniementieltä länteen, vasemmalle. Vuonna 2018 kaivettiin tien itälaitaa arkeologin valvonnassa. Kuvattu pohjoiseen.

Perustiedot

- Alue:** Sastamala, Nokkakyläntie 207. Kiinteistölle 790–465–2–133, asuinrakennukselle idästä Torranniementieltä kaivettava vesijohtolinja, pituudeltaan 42 m.
- Tarkoitus:** Dokumentoida vesihuoltolinjan kaivamisessa mahdollisesti esiin tulevia muinaisjäännöksiä, ja tarvittaessa pysäyttää kaivaminen, jos esille tulleet jäännökset vaativat tarkempaa dokumentointia, kuin valvontatutkimuksessa on mahdollista tehdä.
- Maastotyö:** 5.7.2021
- Tilaaja:** Illon vesihuolto-osuuskunta
- Tekijät:** Maastotyö: Katja Hippeläinen. Raportin koostaminen maastotyöntekijän materiaalista Juuso Koskinen. Valmistelu ja arkistotyö Timo Jussila.
- Tulokset:** Konekaivussa ei tullut esille muinaisjäännöksiin viittaavia merkkejä tai löytöjä.

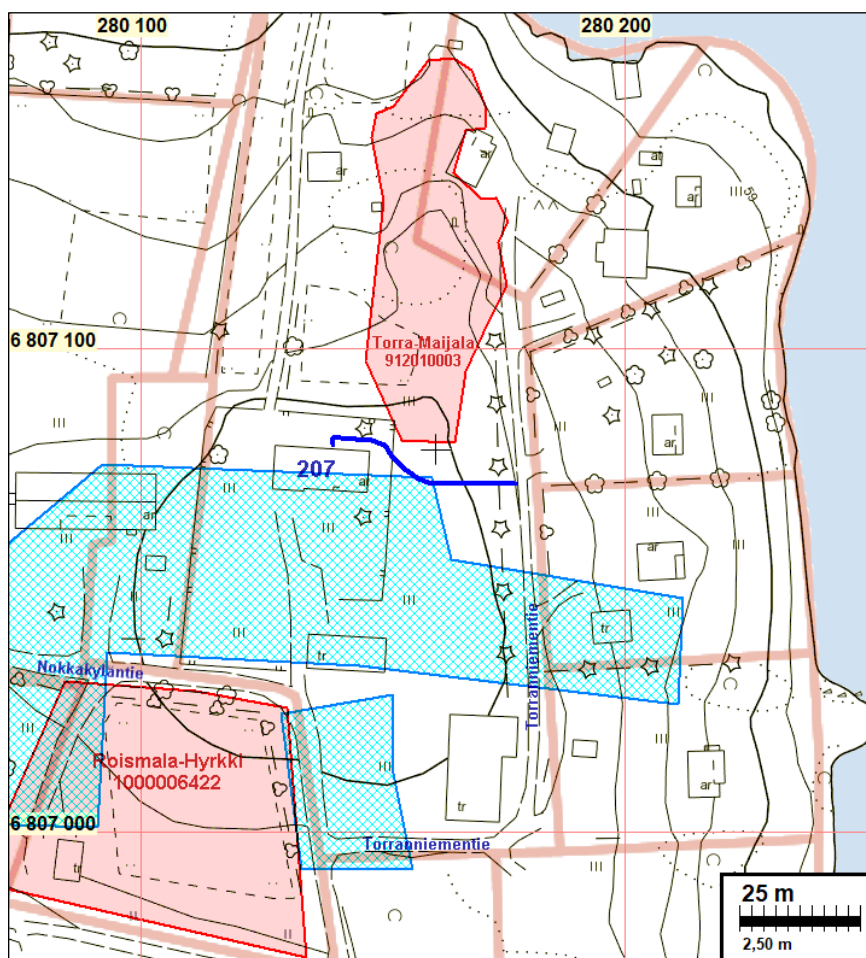
Valvonnassa tehdyn kaivun sijainti punaisen ympyrän sisällä.

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN ja N2000 järjestelmissä. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 7/2021 ja 2/2022, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 2/2022. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä.

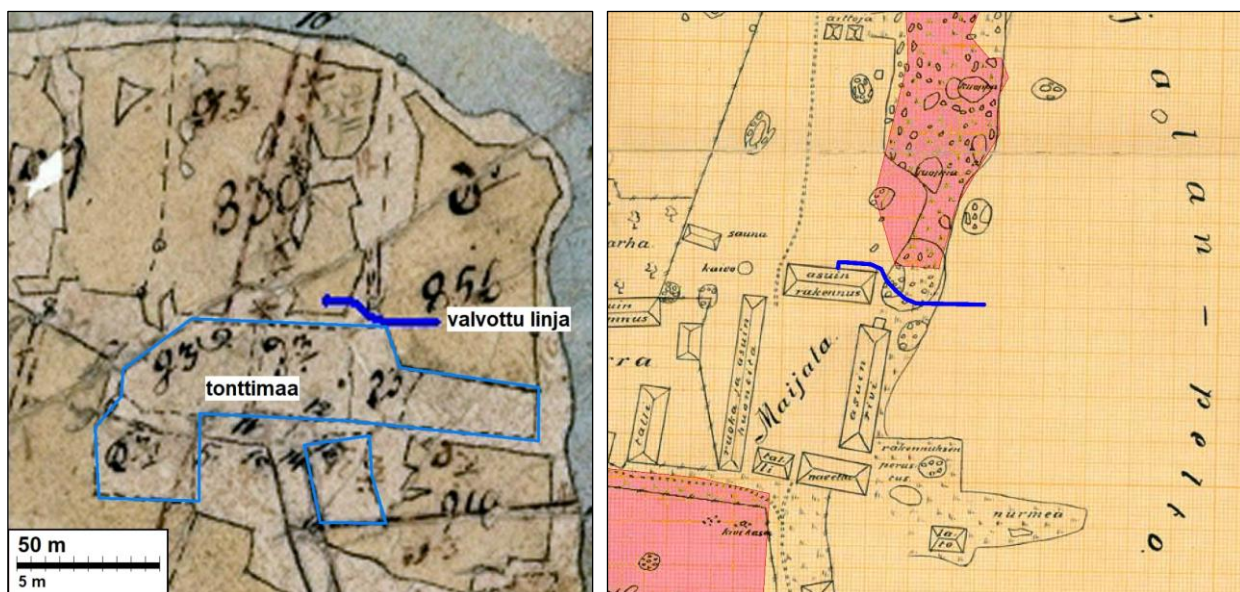
Kartat

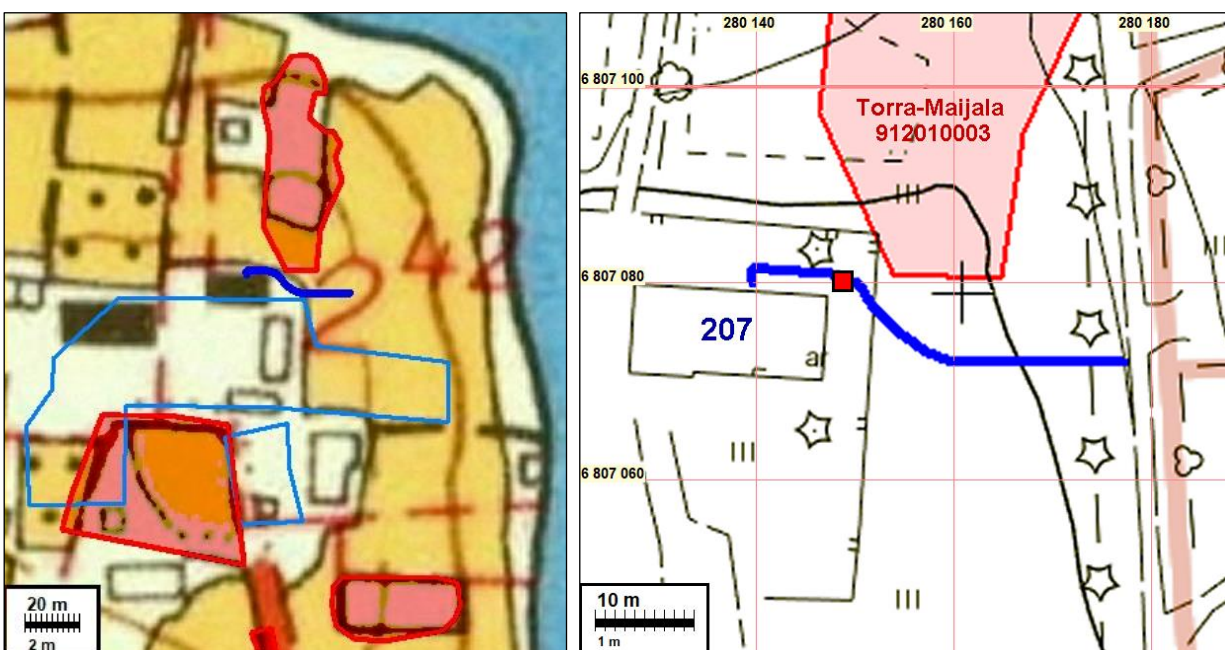
Alueen muinaisjäännökset punaisella viivarasterilla, valvottu linja sinisellä

Valvonnassa kaivettu vesihuoltolinja sinisellä. Muinaisjäännökset punaisella. Pohjoisempi on rautakautinen kalmisto ja eteläinen historiallisen ajan asuinpaikka (sen rajauksen perusteet eivät ole tiedossa). v. 1816 isojakokartalta paikannettu tonttimaata sinisellä (siinä noin +5 m tarkkuus, mahdollisesti n. 5 m liian lännessä, etelä-pohjois suuntainen asemointi parempi)

Yllä vasemmalla ote 1816 isojakokartan konseptista. Tonttimaiden rajoja korostettu päälle sinisellä. Oikealla ote Juhani Rinteen v. 1904 alueesta piirtämästä kartasta. Alla vasemmalla ote v. 1961 peruskartasta. Karttoihin on päälle piirretty valvonnassa kaivettu vesihuoltolinja sinisellä ja v. 1904 ja 1961 karttoihin lisäksi nykyiset muinaisjäännösalueet punaisella. Peruskartalle piirretty myös 1816 tonttimaarajat vaalean sinisellä. Alla oikealla ote kantakartasta 2022 johon täytetty maakellari merkitty punaisella neliöllä.

Valvonta

Sastamalan Nokkakyläntie 207:ään, kiinteistön 790–465–2–133 asuinrakennukselle rakennetaan tien varren pääjohdoista tonttiliittymän vesijohto. Pirkanmaan maakuntamuseo antoi 31.5.2021 hankkeesta lausunnon (334/2021), jonka mukaan vesihuoltolinjalla tulisi tehdä arkeologinen tarkkuusinventointi. Vesihuoltolinja oli tuolloin suunniteltu kulkevaksi Nokkakyläntien vartta pohjoiseen ja siitä tontin länsirajaa pitkin pohjoiseen ja sitten kaartuen itään, rakennukselle. Suunnitelma oli kuitenkin muuttunut lausunnon jälkeen niin, että vesihuoltolinja tonttiliittymä oli päätetty rakentaa Torranniementien varresta, sinne jo asennetusta runkojohdosta länteen, tontin asuintalolle.

Työn tarjoamisessa, tilaamisessa ja sen suorittamisessa tapahtui kuitenkin käsitesekaannus niin että työ tehtiin menetelmällisesti maan kaivamisen valvontana inventoinnin sijasta. Voidaan kuitenkin todeta, että linjalla tehtiin 100% kattava arkeologinen tarkkuusinventointi arkeologisen valvonnan menetelmällä – eli inventoinnissa kaivettiin maa auki koneellisesti koko linjalta ja voitiin todeta, että muinaisjäännöstä ei sillä ole. Suoritustapakömmähdys (tai käytetyn menetelmän nimityskömmähdys) huomattiin vasta, kun Pirkanmaan maakuntamuseo kommentoi raportin luonnosta helmikuussa 2022.

Illon vesihuolto-osuuskunta tilasi tarvitsemansa arkeologisen tutkimuksen, joka siis tehtiin valvontana, Mikroliitti Oy:ltä. Valvonnan teki paikan päällä Katja Hippeläinen 5.7.2022. Hän oli työn aikana reaaliaikaisessa videoyhteydessä (Whatsapp) Mikroliitti Oy:n muiden arkeologien, kuten Timo Jussilan kanssa.

Valvonnassa kaivettu reitti sijaitsi Sastamalassa, Torranniemen itäreunalla. Noin 42 m pitkän reitin itäpää sijaitsi Torronniementiellä talon nro 207 tasalla. Itä-länsisuuntainen reitti kulki Torra-Maijalan rautakautisen kalmiston eteläpuolella, lähimmillään muutaman metrin päässä muinaisjäännösalueen etelärajasta.

Kaivetun reitin eteläpuolella, noin 15 - 30 m etäisyydellä on pohjalaisen tasataltan löytöpaikka, joka on löydetty siellä aikoinaan sijainneen ”asuinrivin ikkunan alta” (rakennus on merkitty Rinteen v. 1904 kartalle). Muinaisjäännösrekisterissä löydön KM numeroksi mainitaan virheellisesti 4269. Sen oikeaa numeroa ei nyt selvitetty.

Linjasta lähimmillään 55 m luoteeseen sijaitsee historiallisen ajan asuinpaikka Roismala-Hyrkki. Sen nykyinen muinaisjäännösrajaus, joka oli toinen 2018 inventoinnissa, lienee arvio, jonka tekijästä tai perusteista ei ole tietoa. Kauempana etelässä on useita muinaisjäännöksiä.

Vesihuoltolinja kulkee vanhan, 1630 luvun maakirjakartalle (ks. Poutiainen & al. 2018) ja v. 1816 isojakokartalle merkityn Roismalan kylän tonttimaan (Maijalan talon) pohjoisreunalla. Linjan alue on ollut kokonaisuudessaan peltona tai osin aivan pellon reunassa. Vanhoille kartoille ei sen kohdalle ole merkitty mitään mainittavaa. Nykyinen rakennus, minne vesijohto ja viemäri nyt vedettiin, on paikalla, jossa on ollut asuinrakennus ainakin 1900 luvun alusta lähtien.

Kaivanto kulki Torraniementieltä länteen kohti taloa nro 207. Se kaartui luoteeseen noin 9 m ennen taloa, ja jatkui talon pohjoispuolelle, jossa se kulki noin 3,5 metrin etäisyydellä talon pohjoisseinästä ja päättyi seinän keskikohdalla olevalle pumppaamolle. Kaivannon pinnasta noin 30 cm avattiin ensin noin 1 m leveällä kauhalla, jonka jälkeen kaivanto kaivettiin noin 2–2,5 m määräsyyvyteen, n. 50 cm levyisellä kauhalla. Kaivannon osuus Torraniementien itäreunan kohdalla oli jo aiemmin kaivettua ja valvottua (Poutiainen et al. 2018). Tällöin asennetut putket oli kaivettu noin 2 metrin syvyyteen. Tältä linjalta siis kaivettiin nyt tonttiliittymä länteen, talolle.

Kaivannossa oli pinnassa 30-100 cm syvyydelle nykyaikaisia muokkaus- ja täyttökerroksia, joiden alta alkoi sorainen hieta eli pohjamaa. Tien ja talon välissä on ollut vuosikymmeniä sitten perunapello (asukkaan kertomana). Talon koilliskulman tasalta, sen pohjoispuolelta, löytyi syvälle kaivettu kohta, joka oli täytetty irtokivillä ja multaisella maalla. Talon nykyinen omistaja kertoi, että paikalla oli aikoinaan pieni maakellari, joka jäi pois käytöstä jo 1970-luvulla (sitä ei ole vanhoilla kartoilla). Noin 3 m päässä maakellarinjäännöksistä länteen löytyi keskittymä modernia jätettä, esimerkiksi tiilenpaloja, kumisaappaan pohja, vanhaa kaapelia ja muoviviroksaa. Jätettä oli kaivannossa yhteensä noin 6 m matkalla. Syvimmillään sitä oli noin 1 m maanpinnasta. Nykyisen talon omistaja kertoi, että samalla paikalla sijainnut, 1900-luvun alussa rakennettu, talo paloi maan tasalle vuonna 1970, ja että nyt löydetty aines on tuon palaneen talon maahan kaivettua raivausjätettä.

Mualla kaivetulla linjalla ei havaittu peltomultakerroksen alla missään mitään mainittavaa – muuta kuin puhdasta hiekkamaata, jossa ei erottunut ihmistoiminnan jälkiä (kuin em. modernit jäännökset). Valvonnassa ei siis tullut esiin mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

4.2.2022

Katja Hippeläinen, Juuso Koskinen

Lähteet

Adel, V. 2005. Vammala. Liekoveden Eteläosan ja Liekosaaren Arkeologinen Inventointi 2005. Pirkanmaan maakuntamuseo.

Rinne, J. 1904. Kaukola, Roismala. Kalmistojen kartoitus. Museovirasto.

Poutiainen, H., Rahtola, J. & Sepänmaa, T. 2018. Sastamala Nokkakylä - Vesihuoltolinjan arkeologinen tarkkuusinventointi ja valvonta 2018. Mikroliitti Oy.

Poutiainen, H. & Sepänmaa, T. 2018. Sastamala Nokkakylä arkeologinen tarkkuusinventointi. Mikroliitti Oy.

Peruskartta 2121 07 Vammala. 1961. Maanmittauslaitos.

Streng, Jonas 1634–1646. Öffwer Satagundes Häredt Törffwis Sochn [Roismala]. Maanmittauslaitos.

Isojakotoimituksen konseptikartta, laadittu vuosina 1816 (täydennetty joiltakin osin myöhemmin, ei kuitenkaan Roismalan kohdalla). Kartta on huonolaatuinen, selitysosa kulunut, eikä luettavissa. Maanmittauslaitos.

Kuvia

Kuva 1

Kuva 2

Vasemmalla: Ensin maata poistettiin leveämmällä kauhalla, jotta kaivanto pysyisi vakaana. Tavoitesyvyyteen, 2–2,5 m kaivettiin kapealla kauhalla. Kuvattu lounaaseen. Oikealla: Soraista hietaa, eli pohjamaata, noin 30 cm muokkauskerroksen alla, kaivannon puolivälin kohdalla.

Kuva 3

Kuva 4

Vasemmalla: Talon koilliskulmalla sijanheen maakellarin jäänteet. Kuvattu luoteeseen.

Oikealla: Aiemmin asennetut putket Torranniementien itäreunassa.

Kuva 5

Kuva 6

Vasemmalla yllä ja alla: Talon pohjoispuolelta tuli runsaasti vanhan talon purkujätettä.

Oikealla: Muokkauskerrosta vanhan perunapellon kohdalla, noin kaivannon puolivälin kohdilla. Kuvattu länteen. Alla oikealla kaivannon alkupäätä idässä.

Kuva 7

kuva 8